

MANIFEST DE VALLBONA DE LES MONGES: PER UN CANAL SEGARRA-GARRIGUES PEL SEGLE XXI

Des de l'entrada en funcionament del canal d'Urgell l'any 1865, les terres i poblacions de secà que en quedaren al marge han vist amb impotència com els veïns del regadiu prosperaven i ells s'empobrien i havien d'emigrar. Al cap d'un segle i mig, el projecte de canal Segarra-Garrigues suscita en els secans l'esperança de pal·liar aquest greuge històric. Però, evidentment, avui dia l'economia i la societat no són el que eren en el passat; els regadius urgellencs ja no són terra de promissió i els secans s'han adaptat a les pròpies capacitats. Per tot plegat calen uns enfocaments nous i d'acord amb el temps.

La transformació en regadiu de noves terres cal que sigui contemplada en el marc del desenvolupament general dels pobles de secà i orientada a la població que hi resideix. En aquest sentit, les vinyes, oliveres, ametllers, bancals, turons, ocells, parets i obres de pedra seca, cooperatives i altres integrants dels secans constitueixen no solament un patrimoni històric, sinó una base de riquesa actual i futura que la transformació ha de respectar i potenciar. Les condicions físiques, patrimonis i paisatges dels territoris afectats pel canal han de ser contemplats en la seva diversitat i en cap cas la transformació s'ha de contemplar com un canvi unidireccional cap a un territori pla, únic i de cultius intensius, ni tampoc ser el cavall de Troia de grans explotacions industrials.

En un context de dotacions d'aigua escasses, ha de ser primat el consum reduït i eficient de l'aigua, de la mateixa manera que s'han d'aprofitar tots els potencials que obre la disponibilitat d'aigua, més enllà de l'agricultura i dels cultius típics del regadiu. En un territori afeblit per l'emigració i l'aïllament, la transformació en regadiu no pot passar per damunt de la població que encara hi viu i treballa. El canal i les accions de transformació que l'acompanyen han d'aportar nova vida al territori en accions innovadores que aprofiten els potencials de l'aigua, tot assumint els valors d'un territori i una cultura mil·lenaris.

El regadiu ha de repercutir, d'una manera o altra, en el conjunt d'activitats i habitants del territori i, en conseqüència, el seu finançament no pot recaure únicament sobre les espatlles de la pagesia i ha de ser assumit per l'administració com l'operació de desenvolupament general d'un territori deprimat que representa.

En un moment en que l'agricultura afronta l'incertesa dels nous mercats europeus i mundials cal que el canal Segarra-Garrigues sigui l'eina que permeti assumir aquests nous reptes d'una manera innovadora: que generi il·lusió a les nostres terres, que generi prosperitat, no només econòmica, sinó social i cultural, amb un gran respecte medi ambiental, capaç de incloure la nostra realitat agrària, marcadament mediterrània, dins dels nous models agraris que es perfilen.

Per tant:

Vistes les expectatives històriques generades a l'entorn del canal Segarra-Garrigues, vistos els canvis en l'agricultura i la societat ponentines i vistos les dificultats actuals del mateix projecte de canal, els sotasignants sotmetem a la consideració de la societat i de les administracions implicades les següents aspectes:

1. Consideració del Segarra-Garrigues com una eina d'ordenació territorial:

El conjunt de les actuacions relacionades amb el Segarra-Garrigues no es poden considerar com una mera transformació en regadiu de l'àmbit geogràfic que ocupa sinó com una eina imprescindible per efectuar una veritable política d'ordenació territorial de les zones de seca de les terres de ponent.

Es necessari contemplar el canal i les obres complementaries de transformació en regadiu com un element que ha de contribuir al desenvolupament de l'activitat econòmica de la zona afectada, de forma que es desenvolupi una zona econòmicament equilibrada de característiques similars a les seves comarques veïnes.

Cal efectuar una estratègia de fixació i assentament de la població resident davant el risc imminent de despoblament generalitzat de les zones rurals.

2. Necessitat de dissenyar i considerar una nova estructura de l'organització agrària.

Es necessària la constitució d'un fons de terres que faciliti l'accés dels joves a l'agricultura i permeti dimensionar les explotacions de forma competitiva i altament professionalitzada. D'aquesta manera es facilitaria el relleu generacional en la pagesia afavorint la consolidació d'explotacions familiars modernes i competitives, i no sols a nivell productiu sinó també de comercialització. A més, en el cas de que aquest relleu no fos possible, s'afavoriria la transmissió de la titularitat dels terrenys de forma ordenada, impedit l'especulació amb el preu del terreny.

Cal evitar la creació i implantació de grans monopolis alimentaris incentivant la reordenació del sector cooperativista mitjançant la seva modernització.

Cal incorporar l'activitat agrària com una eina de gestió i conservació del territori, i integrar el regadiu al patrimoni agrari, paisatgístic i cultural actualment existent, potenciant els productes de qualitat, i les marques i iniciatives locals existents.

3. Incorporació del projecte de regadiu a la nova cultura de l'aigua.

S'ha de modificar el plantejament productivista del regadiu inicialment previst de forma que aquest no sigui en sí mateix un fi sinó una eina per al desenvolupament rural.

Cal assegurar una gestió moderna i eficaç; de l' aigua, disposant sistemes tous de transformació en regadiu que siguin compatibles amb la conservació dels actuals ecosistemes i no s'excloguin a priori determinades àrees del regadiu.

Cal incorporar el plantejament general del regadiu del Segarra-Garrigues dins d'una nova estratègia global en els regadius de les planes de Lleida, afavorint l'estalvi de l'aigua i la modernització dels regadius històrics.

4. Consideracions sobre el finançament de l' actuació.

És ineludible la incorporació dels conceptes d'ordenació territorial, d'organització agrària i de la nova cultura de l' aigua mencionats en els punts anteriors al finançament de l'actuació. En aquest sentit, el cosí de l'actuació no ha de ser suportat exclusivament pel pagès, tot i reconèixer que n'és el principal beneficiat.

L' evident repercussió del regadiu i dels seus fluxos econòmics en tots els sectors de les comarques de Lleida fan que s'hagi de estudiar d'una forma molt acurada el cost just i equilibrat que es repercutirà al propietari de la finca de forma que faci viable la seva explotació i actuï com a motor de l'activitat econòmica.

Cal procedir a la urgent revisió de les despeses compromeses per les diferents parts intervinents en totes les infraestructures hidràuliques del Segarra-Garrigues, amb especial atenció a les associades a la xarxa de distribució i a la concentració parcel·laria, adjudicades en la seva totalitat per un import superior a 1.000 milions d'euros, i basades en uns projectes excessivament genèrics i plantejats exclusivament des del punt de vista productivista del conjunt de l' actuació, aspecte molt allunyat de la realitat actual de la pagesia a les terres de ponent.

Malgrat l' exposat anteriorment, cal que les administracions responsables de l' obra realitzin un clar gest de recolzament al conjunt de l'actuació. Es fa del tot necessari l'inici de les obres del canal en paral·lel a la revisió de la xarxa de distribució i definició de la zona regable de forma que s'ajusti al que demana la societat de les nostres terres.

Per tot això, signem la present declaració a Vallbona de les Monges el 29 de maig del 2004